

Գարնամիսն Լուրեր

Թի 15

11 ԵՊՐԻԼԻ (30 ՄԱՐՏԻ)

1853

ԲՈՒՆՆԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՂԻԱ. Երկու անգղիական պատգամաբերները կայսեր կը ներկայանան: Պաշտօնական հանուցանածք: ԸՆԵՆԱՅԸ:

ԱՆԳՂՆԱ. Հնդկաստանի կառավարութեան մէջ իրփոխութիւն անփոխ անաշարիւթ ինչո՞ք: Բանի մը պատգամաբերաց ընտրութիւնն անվաւեր կը սկսուի:

ՍԵՐԴԻՆԻ. Ձեռք եւ փառաստանք: Մարդախմբոս թեան դէմ որեք: Մեծ հետապիր մը:

ՍՊԱՆԸ. Խորհրդանշի իտալիացիները: Երկու դարկան լինի:

ԲԱՐՈՒԿԱՆ. Խորհրդանշի իտալ: ՀԵՆՈՒՅՏԻՈՒ. Աստիայի Տեո կղզի ինքնաբեր: Դեռ պիտի մէջ խառն լինեն մը:

ՕՍԻՄԵՆԱ ՏԻՐԱՒԻՒՆ. Մեծիտոմ իրանը: Գրամա սեղանի ինքնաբեր կը լինուի: Ստիպանին մէջ օգնականը ԳԼԵՆՈՒ կը երկուի: Ձեռնադրոյի մէջ սնանկութիւնը:

ՄԸՆԿԱՆՈՒՄ: ԶՈՒՆԻՆԻՆԻՆԻ:

ԳԱՂՂԻԱ

Փետր 28: Մոնթեթը Տրաքարակի մը կը հրատարակէ, որուն մէջ կայսերական ծառայիչ նշանադրիտար կ'որոշուի, որն որ տիկնայի կայսրի ու կանաչ պիտի ըլլայ: Պաշտօնին մեծ ուղարկուածն ու աւագ անտուրուտն զատ մէկը իրաւունք պիտի չունենայ նշանադրիտարով ծառայութեանը եւ միանկ կայսերական ընտանեաց անվերջ կարող պիտի ըլլան իրենց ծառայիչ զինուորիկն վաղ կայսերական ծոպ դնել առջ: Ըստ Տեո մէկանդ ստիպանութեան պաշտօնէին կողմէն: միտմաւոր Տրաքարակով մը ուրիշ մարտիկներու արդեւորեցաւ, առ կայսերական նշանադրիտար նման զրեստ հազնիւր:

Ընտան 28ին կէսօրին ետքը մեծախառն կայսր թիկնայի պաշտօնին մէջ լոնտոնի մեծ վաճառաւ կանայ կողմէն ինք հոգիէ բողբոջեալ պատգամաբերութիւն մ'ընդունեցաւ, որուն մէջ իրեն զահարէր Ս. Տիւրք (Duke) Լոնտոնի լրատուածն շաշարակեան ու խորհրդանշի անգամը: Գահարէքը կայսեր առջեր. իտալ մը խոսեցաւ, որուն մէջ յայտնից թէ ինչպիսի կը յատան լոնտոնի վաճառաւ կանք, որ իր կառավարութեան ատեն Գաղղիայի ու Անգլիայի մէջ բարեկամական յարաբերութիւնները հաստատուի որհաւին, եւ ինչ երկու մեծամեծ աղցերու ասանկ միտքանութիւնը բախմուակ աշխարհքին խաղաղութեան հաստատութիւն կը բերուի: Կայսրը ստոր վրայ Ենգլիան լեզուաւ ասանկ պատգամանց: «Ենտուրու շարժեցայ առ յարտարութեան վրայ: Ըստիկն Անգլիական աղցին աւագ մասքը միշտ իմ վրա ներդրածս վառահալութիւնը կը հաստատէ: Իմ երկայն ատեն Անգլիան բնակչու ատեն կը զարմանայի ան պատգամեան վրայ: զորն որ իր կարողութեանց կատարելութեան շնորհիւ մարդ կը մայելէ: Բայց ունցու աւրի քիչ մը ատեն կը վախճայի որ Գաղղիայի իրական վիճակին ու անոր Անգլիայի նկատմամբ ունցած մտայն ու զգածմանը վրայ հաստատեաց կարծիքը մը ըրի: Յակայն մեծ աղցի մը բարի հաւատքը երկայն ատեն չիխարուի եւ ձեր հիմն ջուրեցած զորքը

նորին տիկնայի ապացոյց մըն է: Կառավարելու սկսելու ի վեր շարունակ ջանքս ան է որ Գաղղիայի բարգրութիւնն ու երկանիս լինիւր յատարարութիւնը: Կը ձանձում անոր շահերը, որոնք ուրիշ անէն թաւարակութեալ աղցերու շահերն արքեր չեն: Ինչպէս դար, նշնայեա եւ ալ խաղաղութիւն կ'ունենա՞ն որ նշնը հաստատուի: Համար եւ ալ ձեզի պէս մեր երկու երկիրներն իրարու հետ կազող կապերը կ'ունենան սերտիւ պնդել ու ամրացնել:

Ինչպէս Մոնթեթը կը հրատարակէ, մեծախառն կայսրը Մարտի 28ին ուրիշ անգղիական պատգամաբերութեան մ'ալ ընդունելութիւն ըրաւ, որուն նպատակն է Ենգլիանի միջնորդութեան խաղաղական միջնորդութեան հետ միացնել: Ս. Չառլս Գորս ուսուցանաբարութեան գահարկին առ մեծ ձեռնարկութեան գործարարութեան հարկաւորութիւնը ջուրընկելն իտեւ կայսրը պատգաման սուսա թէ ինչ ալ Ենգլիան կը անտուրուտն իրանիս անգղիականութիւնն առ բանիս զարմանելու ջանացած է, եւ խոստացաւ որ առ բոլոր աշխարհքիս վաճառակմունքներն ծանրակցելու գործքին ինք ամենայն եղանակաւ պաշտպանութիւն կ'ընէ: Կայսրը ասիկ ետեւ պատգամաբերութեան իր առջերը զրոյս հաշիւներն ու յատակագրի ընտելց, եւ ընդունելութեան միտքը ասանկ խոսեցաւ: «Ներ զմիտս կ'ընտելի կը համարիմ լոնտոնի մեծ վաճառաւիտեաց պատգամաբերութիւնն իտեւ՝ որն որ երկէ աշխարհքիս խաղաղութեան համար անկցած իր ներքին զգածումն ինքի յայտնեց, (որն որ երկէք իմ զգածումն ըլլողէն դարձած է) ձեր մեծարայ պատգամաբերութիւնն ընդունելու համար:

Կառավարութիւնը Մարտի 27ին Մոնթեթըն միջոցով 1854 տարւոյն սերտութեան կ'ընտելուտ անգղիականութեան քարտիս, Սպառն ու Վիկտորի սերտութեան խորհրդակցանքներն շարադրած պատգամաբարանական ներածութիւնը կը հրատարակէ: Ըստ մէջ կը ծանուցուի թէ վերջապէս ետքի շքաւորութեան մէջ եղած 92, 65, 51 ու 84 միլիոնի բայ միտքս կամ պակասորդ մասնն սեղ հաւատարակութեան հիմնական ակնկալութիւնն էիւ, որ հաւատարակութիւնը ժողովրդեան վարկն ու վստահութիւնը շաղցնելու ձեռնառու պիտի ըլլայ, եւ Գաղղիայի ձեռք սուսա միջոցներուն ու կառավարութեան իմաստութեան վրայ մեծ յարգ ու համարում պիտի բերուի: Ըստ անկախութեան անուղղակի միտք հետզհետեւ անլոնտոն վրայ հիմնած է: Սեկայ կողման ալ տարեկան ելքը ստիպ ընթացքին մէջ անկնայով նոր փոխաւորութեան մը յայտնելու վախ չիտ: Ըստ միջոցս մը 1854 տարւոյն մէջ առ տարեկան անձամանակ միմակ տեղի կ'ունենայ, երբ որ Ըստնայեան ծոպն անգլիան անտուրուտն երկրէն կ'ընտելու մը հաստատուի եւ երկրէն վարս եղած արքանքութեան համար անտուտ ոչինչ մնային անբարեկամութեան ալ զոյգի ուղղութիւն: Կարծեալ նշն ներսաճութիւնը կը ծանուցանէ որ նաեւ սերտութեան զա-

նազան ծախքերը նուազեցան, որոնցմէ ամենէն պարտաւորն էւ ուրախութիւն է: պատգամաբերութեան հաշուարկները, անոր համար օրէնսդիր մուրքը սերտութեան տարեկան ծախսը առ ամար, զորն որ հասուն ու միճարանական քննութիւնն անկառավարութիւնն անոր առջեր կը դնէ, անկնայն վառահալութեան պիտի հաստատուի:

Մոնթեթը կը գրէ թէ 1852ին զեկտեմբեր ամսէն մինչեւ 1853 Յունուար ամսոյն վերջը, կայսրը զմիտքն պատգամաբարանած բաղձաւ իր զինուորներու ինչպէս լինի տուաւ: Կարծեալ ասանցմէ պատ նորին Ալճերի զանապստ պատգամաներու մէջ եղող 255 զինուորներու վրա միտքս պատգամաբարան յերեց, իսկ 394 հոգւոյ ալ պատգամաբարան:

Կառավարութեան պաշտօնեան կուսակալներուն շղարակական թուղթ մը գրեց, որուն մէջ անոնց կ'արագրէ թէ մտայն աշխարհ նային այն անձանց, որոնք կայսեր համար շքոյ թուր կամ պատուոյ նշան մը չենկու պատգամաբարան ստակ կը ժողովն, եւ ասանկով աղցին կայսեր վրայ ունեցած սերն իրենց շահակնորդական փոխձանձնարուն կը գործածեն: Ըստնայից կ'ըսէ նշն զորդարութեան տակն պէտք է բանել ու զատարանի պաշտանաւարը ձեռքը առ:

Գաղղիայի մեծախառն կայսեր թագապետութեան համար, որն որ կ'ըսուէր թէ Մոնթեթ մէջ պիտի կատարուի, հիմակ (Գոստաւ ամիւր ձգուեր է, կ'ընեն, անոր համար Գոլքր ամալ երկուցոյն մէջ ըլլալու պատգամաբարանները իր կանուրը են:

Կըսուի որ կայսրն ու կայսրուհին միայն ունին առ ամա Գաղղիայի հարստային զաւտանքը ձանքարութիւն ընել ու Գանտ ալ երկու: Կը լուրի պր կայսեր հորեղայր Յիստինիա սպարապետը, անանկ վտանգաւոր հիւանդութեան մէջ ըլլայ, որ առողջանալուն վրայ տարակուսուի:

Թաւուրի վէրը Ապրիլի 2ին ուրիշ վեց հոգւով Փարիզ հասաւ:

ԱՆԳՂԻԱ

ՄԸՆԿԱՆՈՒՄ 23ին ՄԸՆԿԱՆՈՒՄԻ անդամներն իր, վաճառականներն ու դործատանց տեղերը մոզովք մ'ըրին ու միտքանելով՝ Բրիտանական-Հնդկային կառավարութեան գործարարական ու ստիպանական նորագութիւն մ'ընելու համար խորհրդանշին երկու խնդրոյի տուին: Պաղի վաճառականութեան սենեկին գահարկեցն ու Պր. Պրայը Հնդկային կառավարութեան վրայ քննադատութեան խոսեցան ու ցուցցին որ նախ 150,000,000 հոգի տնայատու խոտառու է: անկորոյ կառավարութեան մը ընտանակ կը հիմնեն եւ երկրորդ թէ առ բանութիւնները Բրիտանիային դուրս տարուող արքանքներուն վաճառականութեան զեշ աղցեցութիւն կ'ընեն: Հնդկաստանեաց ալքաւաթութեան վրայ կրեաց մարդ գաղտնար մ'ունենալ, երբ որ դուրս կը անվաճարաներուն յաւաքին ալքէ անցնէ: Ենգլիային

դեպի Եւրոպիա դասած ապրանքները արժէքն 14,800,000 իւրա սրեւոյնի կը հասնի, իսկ դեպի Հնդկաստան գաղափար միտակ 8,000,000 սրեւոյնի է: Եւ Հնդկաստան գաղափար ապրանքն ալ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ ամերիկեան սրբոյնի պրօնը (Calico, շալի), որովք վաճառու փողով ամէն մէկ Հնդկին տարին երկու անգղիական կանգուն կու դայ: Բոլոր Անգղիայի ու մանաւանդ Վանքանիսի նահանգին մէջ կը վաճառուի որ պատգամաւորաց սենեակին նախին վերջը Լորա Ք. Ռասսելին ծանուցած որինսպիւրը Անգլիայի սակ եղող Տեղիկ կուտակաւնրու շահը պիտուի հոգառի Եւ վերջիկերջ շինուած գործը մ'ըլլայ: Անոր հետեւը Մեյնլանդի վաճառակալութեան ընկերութիւնն ու վաճառակալութեան սենեակն առաջարկութեան իրաւունքը ձեռք կ'առնեն բոլոր տեղութիւնն առեւ արական ընկերութիւնները ստիպելու համար, որ իրենց խնդրագիրներն իրենց սեպհակախոսին ու սրբոյն որ մը շատը Վաշինգտոն քաղաքը կը կարգաւարտուի: Եւ իրեն սենեակին տրուելու ինքզնուրից՝ Լիւնդոնի կամին, իսկ ստորին սենեակին տրուելիքը Պր. Պրայդին ու Պր. Տիպսընին յանձնուած է:

— Վանի մը տեղ պատգամաւորաց ընտրութեան մէջ կաշտաք մտած ըլլալով՝ Եղած ընտրութիւններն անվաւեր սեպուեցան Եւ որոշուեցաւ որ նորին ընտրութիւն ըլլայ: Պարագոնի մէջ, որն որ թեւեւ նշանուոր քաղաք մը չէ, սակայն իրեն ընտրութեան տեղ մինչեւ հինգ բաւական տեղի համարու ունէր, սու անգամուն ընտրութեան ասեն չափապէս անկարողութիւններ Եղան: Հասարակ ուղմուկներէ ու գաւազանաւորութիւններէ զատ, կ'ըսուի որ ընտրութեան օրուն ասոնք իրիկունը շատ ընտրութեան իրենց անկողիններէն վերջուրով՝ բոլոր նոյն ընտրութեան օրը ուրիշ տեղ վաճառու մտային ու անանկով չկրցան իրենց ընտրելու իրաւունքն ի գործ դնել: Եսիէ զատ կողմնակցութիւն մը՝ ընտրութեան անգն երթալու ձամբուս փող եղած մէկ կամար մը բանած էր ու մէկայ կողմնակցութեան թեր կողմ ընտրութեան ձամբուս չէր արար: Եւ անկարողութեան փող քաղաքին պաշտօնատերերն որ ար անեղուն պէս՝ զորք հանդիսին կարգաւորութիւնը նորին տեղը բերելու համար:

— Կառավարութիւնն որոշելով, որ մեկանց 10,000 կենդանի կը լուծուի նոր պղնձագործ հանէ, որոնց արժէքն ու պղնձի չափը, մինչեւ հիմակ եղած փէն-նէն ու փն փէնէն հաւասար պիտի ըլլայ:

Ս Ա Ր Գ Ի Ն Ի Ա

ՎՈՒՐՈՒՄ, Մարտի 28: Կոնստանտինոպոլի պաշտօնական լրագրոյն մէջ պայտէս կը կարգուի:

— Վանի մը լրագրիներ պրեսին որ սահմաններուն փող գտնուած գէնքերը, սրմը Միլանի աղստամ լրագրեան համար էին, 3000 շափ կային, բայց նոյն դեպքին ժամանակը Եղիքսանդրիտ տարուած ու գտնուած գէնքերը միայն 696 կար էին, սրմը պրեսին գէնք ըլլալին դատ նաեւ անոնց մէջ անգործածելի ընկերի ու շատ կային:

— Վոյն անկոյն 25ին Սուրբ Յովհաննէս օմուն պատկարակաւ նաւը Վիլամիտիքոյն Նիկոյա եւ կաւ, ու 80 քաղաքական փախստականներ առաւ: Եւրոպիա տարու: Տերութիւնն անոնց ծախքն ընելին ետեւ ամէն մէկուն ալ 70 Փրանք տուաւ:

— Վարդի 2: Խորհրդակցութիւնը Կարգաւորութեան (դերի ծախքը) փող եղած օրինաց աստղարկութեան հինգ յուրածները 33 քուէի զեմ 70 քուէով ընտրուեցաւ: Եւրի մասն պայտէս կը սեւ: Գերի մը անմիջապէս աղաւ կ'ըլլայ, կը որ Սարգիսիայի տերութեան երկիրներուն փող կամ Սարգիսիայի զբողով նախ մը մէջ կամ ինչ եւ ինչ տեղ մը սար կոխ, որն որ Սարգիսիայի վերաբերի:

— Կոնստանտինոպոլի գաղտնի մը կը հրատարակէ, որն որ Սարգիսիայի հասարակաց ընկերութեան պաշտօններն ու Վ. Պրեզ Եւրոպիայի հանձնարարութիւն մէջ եղած է: աս մարդս կը խոստանայ ընկերութեան մը ծոխու մէջէն հեռացիլ մը պէտք Եւ ձեռքի ու արեւելեան Հնդկաստանի հետ հարաբարակելու համար, եւ միանգամայն ինք գնիք կը պարտաւորէ, նոյն ընկերութեան հաշուովն ու փաստագրովն ըստ մասին յամարի փողին եւ ըստ մասին ալ ծոխու մէջէն նոյն հեռացիլը յատուց տանել: Եւ ապիւրը Սարգիսիայի հարաւորին կ'ընենքն սկսած միջեւ ֆորմիա կը զոյն հիւսիսային կը կըրքը հաւնելով, եւ անոր վայելն ու ծոխու մէջէն Ս. Բոմի-փոխկոտի կը ձեն եւ Սասարիէն մինչեւ: Կաշտարի ու անկոյն ալ մինչեւ Բուլղարիոյ հրաւանդան պիտի հասնի: Եսից ալ Պր. Պրեզ կ'ուզէ որ հեռացին թեղ գաղտնու ծոխու մէջէն Սարգիսիայ կողմն եւ նոյն տեղէն ալ նորին ծոխու սակ ինքզնուրով՝ մինչեւ Եւրոպիայի կ'ընայ փող Կարգաւորութեան վերաբերյալն կ'ու մը համար: Սրեցիցայէն մինչեւ թեղեւա

կ'ընայ թեղ պիտ'որ ունենայ ընկերութիւնը ու իր հաշուին պիտ'որ դործածէ, ուրիշ երկու թեղ ալ պիտի շինուի միայն Սարգիսիայի կառավարութեան գործածութեան համար: Սարգիսիայ կը զոյն փող ըլլալու հեռացին գործը կառավարութեան հեռացաց վերակազմին կը յանձնուին, բայց աս գծին վերաբերեալ մէկու գործը երան պէս, աս գործը երան ալ ընկերութեան ծախքով պիտի շինուին: Պր. Պրեզ աս բաւական երկայն ու զբաւարար գործը հեռացիլը մէկ ու կէս տարուան մէջ ընկնելու խոստում տուաւ: նոյն ասենեան միջոցին մէջ կառավարութիւնն ալ հեռացիլը ձեւնովային մինչեւ Սրեցիայ պիտի հոսցնէ, սու հեռացիլը, ինչպէս նաեւ սու թեղին ու կարմնական գծերը՝ որոնք կառավարութիւնը Սարգիսիայ կողմին փող զատ իր գործածութեան համար ուզէ պնդել, էր ծախքով պիտի շինուին:

— Վոյն ալ գաղտնիութիւնը, որն որ 30 տարուան համար եղած է, նաեւ աս որոշումն ալ կը բովանդակէ, որ 30 տարուան միջոցին մէջ նոյն ուղարկութեան: ամենեւնի ուրիշ հեռացիլին պիտի մը պիտի չըլլուի, բայց 30 տարին անցնելէ ետեւ՝ անոնց ուրիշ բան մը լինան առաւ, հեռացիլը կառավարութեան ձեռքը պիտ'որ սնոյնի:

Ս Պ Ա Ն Ի Ա

ՄԱՐՏԻՍ, Մարտի 22: Երեկ ձերբակալուի 10 նոր անգամ կ'ընդունուի իրենց տեղը նստուցած: Բոյց ձերբակալուին նոյն օրուն նիտոր շատ ազդեցիկ էր: սաստիկ Եւ գրեթէ անձնական զեմ մ'էլաւ Բերքուեցաւ ու Սերբիոյ զորապետաց մէջ:

— Վոյն ալ խորհրդակցութեան ալ նոյն օրուն նստին մէջ Լոյսանն Եւ ուրիշ զինագրական կողմնակցութեան պատգամաւորներն առաջարկութիւն մը կարգաւորեցաւ, որուն նպատակն էր՝ սպառնութեան օրէնքը քիչ մը թեթեւացնել: Եւ սոր փող խիստ պայքար եղաւ: միջոցներուն մէջն էին կէտեմտից որոշումներ, Լոյսան, Բիտայ, Կոնստանտինոպոլ: նոյն անգամ պիտի ըլլար 37 քուէի զեմ 153 քուէով մերժուեցաւ:

— Իսկ Մարտի 23ին նախին մէջ Կարգաւորութեան անգամ թեղ փող եղած վեճը շարունակուեցաւ: Կարգաւորութեան պաշտօններն նիտոր սկսելու ասուաւ աս խոսակցութեան ու Պր. Սաս ան Օրդուայի ըսածներն ու զեմ գնելով: Եւ զորապետներն, ըսաւ, որոնք Եւրոպիայի անգամ են, նոյն պատիւը սահմանադրական իրաւամբ մը չունեն, հարաւ գաղտնի շորհը: Եսից զատ ինչոյն ուր Կարգաւորութեան վերջուր չէ թե միայն ասուարկան բանակին փող արտաքին մանրամասն տեղեկութիւն ասնել է, այլ նաեւ անոր ներքին էական կարգերը ուրիշ: Եսից կողմ պաշտօններն խորհրդին գահեթիցը, ներքին գործոց պաշտօններն ու Պր. Պրեզիսիտէս յանձնարարական ժողովին անգամներն մէկը խոսելէն ետեւ՝ վեճը ընկոյցաւ: Խորհրդակցութեան նիտուր միջեւ Գաղտնի վերջն ու շարունակով, կը յուսուցուի որ թագուհին Կարգաւորութեան փող եղած անպատասխանութեան կը ներքէ: Կարգաւորութեան թագուհինն ստիպութիւն է Գրիստոսի մահուան օրը մէկ անձնական փոխարին մը շորհը: Եւ երկուց որ Կարգաւորութեան նախակին մէջ թագուհին անձին փող վստաստու խոսք մ'էլաւ ըլլայ:

— Մարտի 20ին պաշտօնակցը խորհրդակցութեան մէջ նորոգութեան աս արտաքինութեանն քին: Եւ աս արտաքինութեանն են՝ ձերբակալուի անգամներուն փող որոշումը, Երեւտից ամսական քրեանութիւն եւ Երկու օրէնքի ժողովը գործը երան կարգաւորութիւնը, որն որ պարտաւոր երկու սենակներուն համար ալ մի Եւ նոյն պիտ'որ ըլլայ: Կարգաւորութեան անգամներն թեղ երեք տեսակ ձերբակալուի անգամ կը գնէ: Եւ Կրակոյն Ծախքով ընտրուած, Բ. Ժոսանդական ու Գ. Կիւանս անուանեալ ձերբակալուի անգամներ: Եսից տեսակ անգամներն Եւ բանակին զորապետները, կարգաւորութեանն ու արքայապետները, Ժոսանդականներն Եւ, այն Եւրոպիայի ասպանին (Grandes), որոնք կրնան զոյնքնել թե աս նորոգութեան օրէնքին պահանջած որպիսութիւններն ունեն: Եսից անձնակալ անգամ անուանուելու հիմնական անգամը որոշումներն ալ քանի մը փախստութեան ներքով պիտի հաստատուին:

— Վոյն ալ ասոր Կարգաւորութեան մէջ այնչափ բաւանակի Եւ պիտ'որ փոխարինուին, որ երբեք դատահար չէր, այսինքն 32 հարի, բայց ասոնց մէջէն 24 հարին տեղ արգէն կ'ընտրուի զորակցութեան, անոնց մեծագոյն մասը Բենեդիկտեան Եւ Օրգոսիանեան կրնան որոշուիլ:

— Մարտի, Մարտի 27: Բաղաւ հին Եւրոպ ուրբաթ օրը մահուան գտնարարուած շատ յանցաւ:

որն երան շորհը ընկող պատիւը զինոն բանուարկութեան փոխարինը: Եսից Կարգաւորութեան պիտ'որ համար ալ յուսուցուած ներանս փող քեւ բան մը չիտուի: Եւրոպիոյն լրագրի նախընթաց, կուտակութիւնը խորհրդակցութեան երկու երկուքն աս ասարկութիւն պիտ'որ ընէ, որոնք Եւ փոխ ստակ անել ու սահմանադրութեան նորոգութիւն:

— Վոյն ալ օրը Վենետիկ թագուհին Սասարիսի արքունիաց մէջ քահանայապետական Կեր, 30ին Պրոնտիքի խորհրդակցութեան կարգաւորութեան խաղ զոյն ասուաւ ստիպական արտաքինութեան ընկող:

Բ Ո Ր Գ Ո Ւ Կ Ա Լ

ԿՐՈՒՄԱՆՔՈՒԹԵՄՆ՝ անառի ու ծխախոտի մեծապատգամութիւնը վերջնուր համար ըսած աս արտաքինութեան ինչպէս մոյլարող ըլլան, նոյնպէս նահանգներն: մէջ աղէկ ընկերակցութեան գտաւ: Խորհրդակցութեան մէջ քիչ գործը ներկութիւն կը տեսնուի: Եւ անակարայ սենեակն մէջ գեւ շարունակ թագուհին գահեթիստութեան նորոգութեան պատգամներն փող կը խոսուի ու կը վեճուի:

— Սարգաւորութեան փող օրը, որն որ երկոյն ասեն վեր հիւսից էր, հիմակ աղէկնուր, փող է:

Յ Ե Լ Ո Ւ Ե Տ Ի Ա

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒՄ: Բախուցին կրօնաւորները Կրօնի կառավարութիւնը սահմաններէն դուրս համար էր: աս գործողութեան դեմ Վասարիայի արտաքին գործոց պաշտօնակց Պար. Տաւեշչային կամը յայտարարեց որ ասուած էր 1852ին, զորն որ հինգ տարուան կը անանեց: Եսից Կարգաւորութեան կը պահանջէ որ արտաքին կրօնաւորները նորին իրենց տալին երկիրներն ընկերակցութեան Եւ անոր փող կ'անցնէ, թե՛ Կարգաւորութեան կառավարութիւնը քիչ ժամանակ ան մեկ տեղեկութիւն կ'ուզէ որ արգէն պահանջուած հաստատութեան ընկերակցութեան փող կը խոսուի ու կը վեճուի: Եւ սոր փող խիստ պայքար եղաւ: միջոցներուն մէջն էին կէտեմտից որոշումներ, Լոյսան, Բիտայ, Կոնստանտինոպոլ: նոյն անգամ պիտի ըլլար 37 քուէի զեմ 153 քուէով մերժուեցաւ:

— Կարգաւորութեան փող եղած վեճը շարունակուեցաւ: Կարգաւորութեան պաշտօններն նիտոր սկսելու ասուաւ աս խոսակցութեան ու Պր. Սաս ան Օրդուայի ըսածներն ու զեմ գնելով: Եւ զորապետներն, ըսաւ, որոնք Եւրոպիայի անգամ են, նոյն պատիւը սահմանադրական իրաւամբ մը չունեն, հարաւ գաղտնի շորհը: Եսից զատ ինչոյն ուր Կարգաւորութեան վերջուր չէ թե միայն ասուարկան բանակին փող արտաքին մանրամասն տեղեկութիւն ասնել է, այլ նաեւ անոր ներքին էական կարգերը ուրիշ: Եսից կողմ պաշտօններն խորհրդին գահեթիցը, ներքին գործոց պաշտօններն ու Պր. Պրեզիսիտէս յանձնարարական ժողովին անգամներն մէկը խոսելէն ետեւ՝ վեճը ընկոյցաւ: Խորհրդակցութեան նիտուր միջեւ Գաղտնի վերջն ու շարունակով, կը յուսուցուի որ թագուհին Կարգաւորութեան փող եղած անպատասխանութեան կը ներքէ: Կարգաւորութեան թագուհինն ստիպութիւն է Գրիստոսի մահուան օրը մէկ անձնական փոխարին մը շորհը: Եւ երկուց որ Կարգաւորութեան նախակին մէջ թագուհին անձին փող վստաստու խոսք մ'էլաւ ըլլայ:

— Վոյն ալ օրը Վենետիկ թագուհին Սասարիսի արքունիաց մէջ քահանայապետական Կեր, 30ին Պրոնտիքի խորհրդակցութեան կարգաւորութեան խաղ զոյն ասուաւ ստիպական արտաքինութեան ընկող:

Օ Ս Ս Ա Ն Ե Ա Ն Տ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

ԽՈՍՏԱՆԿՈՒՄ: Տասան վերջին ընկող կը հաստատուի թե՛ Բուսիայի կոյնի իրկան արտաքին կարգի զեպան Եւրոպիոյն իշխանին ինքզնուրով փող բարձրութեան հարաւ ու խաղաղ կերպով Եւ փող ըստ պատիւն ու յարգութիւնը պահանջ կը խոսուի, այնպէս որ խաղաղութիւնը վերջուր ամենապարզ փոխով մ'ալ չէ: Կրակոյն ինչոյն Սասարիսի տեղեկ փող կ'ընայ, եւ որովհետեւ ասոր մէջ երկու կողմներն բուն խոսող Եւ Գուստաստ Եւ Կարգաւորութեան ի սկզբան փոխ ունեցան որ ըլլայ թե՛ աս երկու մեծ տեղութեանց մէջ նոյն պատգամուս զեմ տեղութեան մը ծագի: Բայց Վենետիկը իշխանը Բուսիայի վե՛ հարաւ կոյնի արտաքին մտածմանց համար յայտարարեց կը զոյնքն թե՛ իր փող պաշտօնն այն է, որ աս նիւթին փող արտաքին խաղաղական խոսակցութեանց տեղեկ փող Եւ նոյնպիսի գեղարարական որոշումն ինչոյն ընկող:

Տարեկան Կենսական խնայելիքուն մեկն այլ զբանաբանական խնայելիքն է: Եսիկայ ըստ մտնն այլ կարգաբարեցում: Վերջին յերթուն նայելով՝ պերճաբար Տիգրան Միջին Չեղկի լուծարման պիտ (դրամատիկոսի) դիտար կատարելու և վերա-տեսումը դրուած է, ուրիշ երեք հոգի ու, այսինքն մեծագոյնը Պարս Ազոյ Համանեան, Պր. Արաբիկի և Պր. Միտի Եսիկի՝ ունոր ձեռքին տակ իբր օգնա-կան կատարելու: Վեց երեւելի սեղանաւորք հիմնիչ սնուած են, այսինքն Մեծաշաբ Մատանաւորուն Երրոհամ Ամիրայ, Տիրան Ազա, Պիլիգիկիճեան Միջին Ազա, Մանարգիւր Պիտրոս Ազա, Բըն-կըրեան Յովհաննէս Ազա, և Պր. Զարիշի: Աս կարգաբարեցիւնը 15 տարեան վրայ է: Երկուամիջի իրա սղեղին որոշուած դինն է 110 զուտուշ: Ըս-մարմինն գրանցուելով պիտ'որ ըլլայ 600,000 տո-րակ (30,000,000 ֆիորին): Եւ այն ստանիւն մէկ մասն այլ Արշակայն սեղանաւորներն պիտ'որ ստնուել: Աս գոյնի, սպասարք և վերջին աստիճանի հար-կաւոր հիմնարկի իրեան, պիտ'որ Օսմանեան վե հա-փաւ կայսրը մեծ ու մասնաւոր մասագրութեամբ կը հոգայ ու կը խնամել, զիտար նպատակներէն մեկն այլ պիտ'որ ըլլայ խնամել զբամին վերաշահը (այսինքն, 254 պաշտ) վերջինը և երկայն (սակի, արծաթ) ստանիւն միշտ հաւասար բանել ու հոն փոխելու տա-րուած ինքն ատակնին են: Եւ ինչ գումարին տեղ տարող իրական գրամ տալ: Պակայն կը կարծուի որ զեւ քանի մը մտածելու և կարգի դնելու և ընկելի պարագաներ կան, որոնց պատճառաւ գուցէ նաև սոյն որոշմանց մէջ փոփոխութիւններ մտնեն:

Ս Ե հարաւա Օսմանեան կայսրը շարհուարու-թեան ինքնագիր նախնի մը խաւրեց Աստիպի վե հարաւա կոյսեր իր օգնականներն մեկուն մեծ-արդոյ Մուսթաֆա Էփենտիկն ձեռքով, որն որ ար-գէն անդոր Են իրիկուր Ալիեմա հասա ու Վին մէկսրը մեծաւորա կայսրերն իրայայաւ և Ե թէ կայսր-մէ թէ թէ թէ կայսր կայսրեան անէն մեծ պատի, ու ըն-դունելութիւն գտաւ:

Ս Ե միւսինայի մէջ երեք երեւելի սնանկու-թիւն պատահեցաւ, որոնց վնասը կ'ըստ թէ զը-խաւորարք Գերմանայի մարտ ընկերութեան եր-կրներուն կը զգչի:

Մ Ա Ն Բ Ա Ը Բ Բ

ՌՈՅՈՒՆ սուզեալ Բաբէն Ա. Վիտորիա (Queen Victoria) անուն բրիտանիկ նաւուն վրայ մտնու-ման լրեր կը տեսուին օրակէտից մէջ: Մեկը առ ասկաղի պատահարին միայն նախնիցաց ու հե-տեւորք պարագաները պարզ կերպով կը դրամու-թիւններն պատմելի տեսիլները դանց աննելով: Բամիշը Վիկտորիա՝ որ առաջին կարգի շոգնու-էր, Վեարուարի 14ին կէսօրէն ետքը ժամը 3ին 120 հոգուով ձամբայ ելած էր Լիվուրնէն Տուպիւն երկմարա համար: Ետք Պր. Չորջ (Church) ա-նուն նաւապետը, որ 20 տարի նոյն պաշտման մեջն էր, ինչպէս նաև բոլոր մեկայ նաւապետն ալ փորձ-առու, ուշիմ և վստահելի մարդիկ էին: Վեմիայն ինչ աղէկ դանց միջեւ կէս գիշերուէն ետքը ժա-մը 1, բայց նոյն ստանիկ ձեռքերը փոխորդի մը փրկու, այնպէս որ զեկապարը քիչ մը հեռու եղած բանը չէր կրնար նշմարել: Նաւապետ (նա-րոյն) մը յանկարծ դիտել որ շտակ իրենց դիմացը 20 կանխու հեռուարութեամբ ճողկեղանց մաս դանուող և Երին գրեթէ երեսը համուղ խաղի (ձայն) ձիւններու մէջն փայտելով կ'երեւայ: Ա-սիկայ Զօթի (Howth) ժայռն էր, որուն հարաւային կողմն է Պէլիկ շահարմար (Phare, ֆառոս): Եւ մի-ջուրեւ նաւապետը սկսաւ պրտայ, որ շոգնարմ մեքենան կեցընեն, բայց ժամանակն անցըր էր: Նոյն տանն նաւը սարսափելի շտապմամբ ժայռին վրայ վազեց: Նաւապետը թողելի մը մէջ ռաւտիկն (է-լեկտրիկ) հասա և ինչոյն հարման տաւա որ անի-ններն ետ ետ շարժեն, որպէս զի նաւը նորէն խա-րանի ծիւ մէջ գայ: Աս բանն իրար ալ յարողցաւ, բայց Ինչ ոգուտ որ նաւն արդէն մահաբեր հա-րուած ընդունել էր, ուստի և հազիւ թէ ճողան իրեանց վրայ ծիպաւ սկսաւ շոգնաւ, շուտ մը ջրին տակ կ'ընկնէր: Նաւապետը թէ կարտ նոյն փայտեա-նը հրամայեց որ նաւը դիտարել զէպ ի ծովից քաղցրեն, սակայն սակից չկրնաւ կատարուել, փասն զի ջրերը բուռն ստանկութեամբ ներս կը մտնէին: Նոյն միջոցին ձամբարդները զիշերուսն զգնաներով իրենց անկախներէն զարեցին վեր երան և ձեան ալստ լուսով յայտնի կը տեսնէին թէ ինչպէս նաւուն հետ մեկտեղ ջրին տակ կ'իջ-նեն: Նաւապետին ձայնը չէր լսուեր ան վերջին փանցին մէջ: Ալեկն ալ յարուած ու գոհալից կը նետուէին մեղքներու մէջ, բայց ծովն ակեւած

էր, և միմիկանց անունը շխտութեան տանն հարկաւոր պարտութիւնները կը մտնուէին, առան-կով առաջին մեկնիցը հազիւ թէ ջրին երեսը դպած էր, նոյնհասայն գարնաւ ու բոլոր մեքենաները ծով փակուեցան: Երկրորդ մեկնիցով 17 հոգի ալստ-տեցաւ, և ան ալ պատերազմիկ նաւաւ մը պատանի վեմուորին արիւնութեամբ, որն որ միջեւ որ ցու-մար հասուն նկ, մարտ մեծ ուժով այն ծակին վրայ լուծած կը կենար, ուսկից ներս կը մտնէր ջուրը: Աս մեկնիցով 19 անձիցը յարողութեամբ կ'ընկել էր, իսկ երէքը՝ որոնց մէջն էր նոյն պա-տանին, նորէն գարնան, որ սուղանոց նաւէն ինչ որ կրնան, աղտոնեն: Բայց նաւն արդէն ջրին տակ գո-ցած էր և միմիկ և և միմիկ ու կայմերը ջրին վեր մնացել էին: Կայմերուն վրայ 12—15 հոգի յաւա-հասակուն գորութեամբ մը մաղլուով կ'ալած կը կե-նային: Եւ ստնի և թէ ուրիշ խել մը մարդիկ, որոնք նաւուն բեկորներով ծովու վրայ կը յողային, մահաբեր ողբան առ երեք քաջերուն ու միմիկու-մայն Ուստիմար շոգնուուն ջանքով, որ նոյն սեղէն ձամբայ կ'ընէր: Ճարտարտեսներուն թիւն է 43, ու-րոնց 20ը նաւալ է:

Ուստիմանի վախճանի համար Եւստուլ զնու ու-րակն ու քաղաքական կատարութեան կողմնի-թեանը Եւստուլի հիւստոսս է, մտնելու նախնի մը գրեթէ՝ Տարաւաղանի փորձաքննարան շարունակ յառաջանայն ու շատ յաւաստի ըլլալով կ'աւտու: Նախնի գրուած է Երեւոյն գաղտնի վրայ, ուր ինչպէս յայտնի է, Մեծն Ալեքսանդր իր հաշտու-ւոր պատերազմն ընելով՝ Եսիկայի աշխարհագրու-թիւնը ստացաւ: Պր. Լափրաս, նաև կը ծանուցանէ: որ Եստուլուստից կերպով եղած սեղանից ար-ձանագրելն ալ կարգապետը սխալ է, և թէ Մարայ հին լեզուն հիմնական ինքնութիւն լեզուին շատ նման է եղեր: Սակայն առ վերջին մարտ խիտա տարախա տակն կ'երեւայ մեղք:

Վիտուէի հեռութիւնները դանելու համար ժրու-թեամբ աշխատող Պր. Լափրաս, որ Գաղղոյնի կազ-մանէ Մատուլի հիւստոսս է, մտնելու նախնի մը գրեթէ՝ Տարաւաղանի փորձաքննարան շարունակ յառաջանայն ու շատ յաւաստի ըլլալով կ'աւտու: Նախնի գրուած է Երեւոյն գաղտնի վրայ, ուր ինչպէս յայտնի է, Մեծն Ալեքսանդր իր հաշտու-ւոր պատերազմն ընելով՝ Եսիկայի աշխարհագրու-թիւնը ստացաւ: Պր. Լափրաս, նաև կը ծանուցանէ: որ Եստուլուստից կերպով եղած սեղանից ար-ձանագրելն ալ կարգապետը սխալ է, և թէ Մարայ հին լեզուն հիմնական ինքնութիւն լեզուին շատ նման է եղեր: Սակայն առ վերջին մարտ խիտա տարախա տակն կ'երեւայ մեղք:

Վրոսի որ Եւստ-էլ-Գասեր իր Գաղղոյնի մէջ անցուցած վերութեան ժամանակը ձանցած մար-դիկներուն յիշատակը մեծ երախտագիտութեամբ կը յիշէ և Ե թէ ձեռքն անցած առիթները չկիր-որեղաներ իր բարեկամութեան յիշատակն անոնց հասցնելու: Մինչև Գրուսա քաղաքն իրեն հետ ընկերայայլ բարեկամներէն մեկն առ մտնելու ետ դաճեալով, շուրջն առ յարմար առիթը փոխընդէ, ուստի և ժամանակը նամակ գրեց Վանուազի ժայռ-վարդապետին, արիւ ժ'ալ ընծայման մարապետնե-րուն և երրորդ մ'ալ թուր քաղցրին միարանե-րուն մեծաւորին: Վանուազի ժայռագրապետին զմած թղթիցն թարգմանութիւնը հետեւ եղան է:

Միջին Եւստուլի գովութիւնն է:
 Վ. Մեծարգոյ պիտի, բարի և կատարելոյ Տ. Բապտիստ, ժողովրդապետ Եւստուազի: Ողջըն ընդ ձեռք:
 Ար ծանուցանեմք հրամանացը որ Գրուսա քաղաքն հասած ենք և շատ համարաւ Եւր: Ար ինչոքեք Ուստուլի որ Կարող են Իսին սեղանիկները մարտ-ընուարէն ու անոր անձը պահէ: Սթէ զմեղ կը հար-ընէր, մեր ձեռք բարեկամութիւնն ու ձեռք քաղա-քաղաքութիւնները, զորոնք մեր Բնագուայ բնակած ժամանակը յուրազեց, երբեք չմտնուց: Շուր-հակայ ենք ձեռք բարութեան ու ձեռք ընդունած ամեն բարեաց համար: Կ'աղաչեմք որ մեր ուղղիք Եւստուազի բոլոր բնակեաց արանց և կանանց մա-տուցանէք և ծանուցէք անոնց, որ մեր անոնց ունե-ցած բարեկամութիւնը պիտի պահեն:

Ողջին է կայմանէ Ազա-է-Գասերի, որոյ պատմութիւնն է:
 1 Սեպտ 1869 (Ստանուար, 1868):
 Գրեթէ մէջ 1851ին ծնել է 32,324 տղայ, ու-րոնցմէ 16,349 մտնէ ու 15,975 աղջիկ էր: Մեծ-նապետին թիւն էր 27,585, այսինքն 13,698 Էրիկ մարդ ու 13,887 կնիկ մարդ: Հարմար եղած է 10,233: Արեւելի ընկերից բոլոր նոյն քաղցրին հա-

մար 1,237,125 հեկտարի, իսկ եղ, քաղախ ու գարեջուր 231,545 հեկտար: Խաղող 3,178,837 քիլոգրամ: Մի թէ թարմ, թէ աղած և Ե թէ ծխեալ՝ 79,661,588 քիլոգրամ: Ծուխ, սուրճ, կա-րոպ, հակիթ և այլն 39,132,915 ֆրանկ արժե-քով, այսինքն միայն կարապի համար 12,028,712 ֆրանկ, հակիթի համար 3,539,800 ֆրանկ:

Բոն-ը Գաղղոյ (Annales des Mines) բուած օրակրին մէջ Բոնուպետութեան ծարարապետ Պր. Տիգրայ, որ Ալեքիի (ճեղայիթի) Կոստանդին նա-հանգին մէջ պարտու ունի, կը ծանուցանէ որ Մա-հարան անապատին Երաթիկ ընդերը շատ հին առնե-ններ է վեր դիտեն ու ի դարձ կը դնեն Եղեր Ար-տեսեան աղբիւր բանալու արուեստը: Կստե ջուր քանկու յարմար ու կարելի տեղերը ըստ կը ձանչ-նան, թէպէտ և Գեաթիկ ծակիցու արուեստական կերպն իրենց մէջ կատարելութեան բարձր ստի-ճան մը չունի: Երբէն յայտնի է, թէ հին Եղիկ-աղբիւր ծակիցով բոնուած հորեր ունէին, որոնց մնացորդները մինչև հիմայ կ'երեւան: Ալեքիի Ե-րաթներուն նոյն արուեստը կրնայ շարունակ աւան-դութեամբ պահուած ըլլալ:

Վիտուէի քաղցրէն Գլորը անուն մարդ մը Լանտոնի բնակիչներուն քաղին հետ խել մը տունն յաջող գործը ունեցաւ: Եսիկայ խուլ և համր ձե-ւանուող՝ երբոր դիտելով կ'իմանար թէ առ կամ ան տանտերը դուրս ելած է, շտակ նոյն տներ կ'երթար ու զրուար թուրք մը կը յուրցնէր, որուն մէջ նշանակուած էր խուլ և համրերու զարդիւն ու սննդարանին համար ամառիցը ստորագրած ստակը էր: Եւ ինք դանկից անելու խաւրած է: Բայց երկայն ժամանակ առ կերպով համարակից հիմնարկութեան համար դրամ ժողովելն ետեւ ընտելեցաւ: Ուստիմանութեան մայրիկներուն առ-բեւն ալ յամուութեամբ մը համարակից հանդիս կը խաղար ու բան մը խառնուանէլ չէր ուղեր, բայց ստիկանութիւնը վերջուպէս հեռուեալ Տարքը գտու՝ անոր յեղուն արձրիլու: Կրնն համար բու-տակն ընտրուած ու 7 սանաչար խորունկ տեղից մը մէջ սաք բողիկը պատրաստել տուաւ ու առ կերպարանեալ համարակից համայնց որ մէջ մտնէ յուացուի: Խալեքայն ամեն կէս շտահելով որ ջուրն այնչով խոր ըլլայ, անպէտք կ'երպով մը մեջն նե-սուեցաւ: Բայց երբոր տեսաւ, թէ ջուրը դիտէն վեր կ'երէ ու խղարուել փոսնը կայ, սոյն անգամ սուղանելն ետեւ ջրին երանն էլաւ նէ, ամուր ձայ-նով մը Օրթոնի պատագ: Նոյն տանն պատրաստ կեցող մարդիկը վերքը հանեցին ու իր ձեռքիցաւ համարակիցութիւնն ալ սնանարակուսելի կերպով մը իմացան: Կր բոսն խորագրութեան օրապի՛ 7 տա-րեան արար որոշելին:

Վիտուէի մէջ Պր. Բարդոզը դիտեականը գիւտ մը մտածելով՝ հոն շտաներուն մտադրութեան նիւթ եղաւ: Եւ թէպէտ ինչ իր գիւտը ստանի կը պահէ իրեն, բայց շատ կողմերէն կ'ապարհազրենն որ իր հնարածն է՝ Երեւոյնի մտադրութիւնն այնպիսի կերպով մը ջուրը լուծելու, որ անկից ելած գործըն կարող ըլլայ բոլորովն շոգնոյն տեղը բռնել:

Վնդիկայոց ստորակարգ (արտաքը կարգի) բա-ներ սիրալ բնութիւնը նոր տապալեց մը դուա Եւս-տարաթայի պատճառաւ: Բիչ տունն յառաջ Բրեւիթ անտեւով նաւապետ մը իր Հոսալ (Covsair) անուն պարիկ Եւր (Yacht) նաւին վրայ հեծնելով՝ Անդ-րիպի Ուստիճ միջն նաւահանգստէն ձամբայ ելաւ՝ դէպ Վեստարախա դասանոց ձամբարութիւնն մ'ընե-լաւ համար: Եւն ահագին համաարած ծովուն վրայ ընկողն կեցել ի նման նաւապետ մը, որ հազիւ թէ 80 տակառակչիւն բեռ կ'առնէ, ինչպէս պիտ'որ անցնի Պիտկայի ծովախորշէն և մանուանող Բու-րեկուայ հրուանդանէն: Եսիկայ ծովը պարապայ մըն է, զոյն որ ոյն դիմաց լաւ նաւապետն անշուշտ մաւ-ծած պիտ'որ ըլլայ: Աս նաւն էր, որ քանի մը տա-րի յառաջ Ուայը (Wight) կղզոյն առջեւ եղած նաւարաւի մը մէջ անհնն ալ դէրազանց լով՝ 1000 իրա սկեւիկն մրցանակ առաւ: Նոյն հոգնապար Երգ նաւը հիմնկ անունն Երկայն ձամբու: մը հարկաւոր եղած տակն պիտայքը պարունակելն զոս՝ նաւու շատ մըն ալ անանկ տարաբաներ առած է, որոնք Եւստարաթայի վաճառանոցներուն վրայ կ'անցնին: Բոլոր իր նաւաստեաց թիւն է 11:

Վարդեան կցսեր իր անուանութեան վրայ 3ու-նուարի 22ին իրիկունն բրած աստիճանաւորութիւնն
 * Եւստուլի գրեթէ 170 հոգու ընդերի հաւասար կու գայ:
 ** Երեւոյնի կ'ընէ դրեթէ 800 տրամ:

